

А.А. Нестерук

Житомирський державний університет

Імені Івана Франка

Науковий керівник:

к.ф.н. , доцент Євченко В.В

АВТОНОМНЕ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Особистісна орієнтація освітньої системи у державі є об'єктивним чинником зміни педагогічних поглядів у сфері організації іноземного навчання.

Актуальності набувають підходи, форми методи, які надають учням можливість виступати активними суб'єктами навчальної діяльності. Проблема удосконалення навчання іноземної мови на старшому етапі загальноосвітньої школи пов'язана з необхідністю використання технологій навчання, які, з одного боку, задовольнятимуть запити особистості учнів, дозволять врахувати їх потенції, інтереси, навчальні потреби, а з іншого боку, дозволять підвищити рівень самостійності навчальної діяльності, закласти основи здатності до автономного вивчення іноземної мови.

Проблема організації автономного навчання іноземної мови розглянута у наукових доробках С. В. Бондар, Н. Ф. Коряковцевої, Ю. В. Петровської, О. М. Солововой, Х. Холека (H. Holec), Л. Дікінсона (L. Dickinson), Д. Літтла (D. Little) та інших. Зазначені науковці наголошують на важливості інтеграції навчальної автономії у процесі іноземного навчання учнів старшої школи та підкреслюють важливість організації такого навчання на основі врахування індивідуальних психологічних особливостей: навчальних стилів, здібностей, пізнавальних інтересів учнів.

Питання організації навчання на основі врахування індивідуальних та психологічних особливостей учнів старшого етапу висвітлено у наукових доробках С. Ю. Ніколаєвої, І. С. Осмолівської, П. І. Сікорського, Г. Гарднера (G. Gardner), Б. Фішера (B. Fisher), К. Леттері (C. Letteri) та інших.

Проте, учні даної вікової групи мають різні індивідуальні потреби та інтереси, які пов'язані з їх майбутніми професіями. Враховуючи зазначене, актуальності набуває питання організації автономного диференційованого навчання іноземної мови учнів старшої школи.

На нашу думку, методично коректна інтеграція автономного диференційованого навчання дозволить підвищити ефективність процесу навчання іноземної мови, та відповідно, оптимізувати формування

іншомовної комунікативної компетентності учнів зазначеної вікової групи.

Метою нашої статті є обґрунтування доцільності використання автономного диференційованого навчання в процесі формування іншомовної комунікативної компетентності на старшому етапі загальноосвітньої школи.

Логіка дослідження передбачає передусім визначення поняття «автономне навчання». З точки зору науковців, автономне навчання «процес», під час якого учень (студент) організовує, систематизує власне навчальне середовище за допомогою, з управлінням, вказівками викладача або без них. [5 : 113]

Таке навчання базується на персоналізованих потребах у знаннях учня, його вмотивованості у навчальному процесі.

Автономне навчання передбачає розгляд учня як суб'єкта навчального процесу, який «здатний усвідомлювати свої інтереси і потреби і задовольняти їх завдяки вільному вибору форм і методів навчання, які є необхідними для оволодіння базовими та додатковими знаннями». [2]

Близькою нам є точка зору О.М. Соловової, яка підкреслює той факт, що в умовах шкільного навчання автономія реалізується шляхом «розвитку в учнів здатності до навчання та визначається поняттям «вчити вчитися»» [4 : 50] тобто, з точки зору вченої, учнів слід навчити, що саме вчити, які навчальні стратегії та прийоми використовувати та як саме можна контролювати динаміку власного прогресу у вивченні іноземної мови. Окрім того, програма з іноземної мови для нової української школи передбачає формування навчальної компетентності впродовж життя та, відповідно, орієнтує учнів старшої школи на постійний саморозвиток та самоосвіту.

Зазначене приводить до висновку, що організація автономного навчання орієнтує вчителя на використання різних видів учбових завдань, збільшення видів навчальної діяльності, надання учням можливості вибору способу вирішення навчальних задач, адаптації прийомів оволодіння знаннями та навичками до власних потреб та здібностей, надання можливості спостерігати, фіксувати, контролювати власний прогрес у вивченні іноземної мови.

У контексті організації автономного навчання змінюється і роль вчителя, на нього накладається обов'язок консультування, підготовки варіативних засобів навчання, допомога учням у виборі завдань та вправ, орієнтування учнів у сфері вибору стратегій та прийомів засвоєння навчального матеріалу. Крім того, ряд науковців підкреслює той факт, що умовою ефективного автономного навчання є створення технологій, що дозволять максимально врахувати способи переробки навчальної інформації яким надають перевагу учні [1] (М. Н. Берулава), дозволять врахувати їх навчальні стилі [6] (К. Леттері), пізнавальні інтереси та здібності [9] (Н.Ф. Коряковцева). Це призводить до розуміння того, що автономне навчання має носити диференційований характер.

Підсумовуючи точки зору науковців відмічаємо, що реалізація автономного диференційованого навчання на старшому етапі має наступні переваги:

- створює міцну мотиваційну базу навчальної діяльності учнів, шляхом індивідуалізації їх навчального досвіду;
- задовольняє потребу старшокласників у самостійності, незалежності прийняття рішень;
- дозволяє виробити власну стратегію вивчення іноземної мови;
- оптимізує формування іншомовних навичок та вмій, завдяки свідомому вибору учнями навчальних стратегій, які є оптимальними для кожного з них;
- надає можливість регулювання та корекції власного прогресу у вивченні іноземної мови.

Аналіз діючих підручників для старшої школи за критерієм наявності вправ для автономного та самостійного навчання (Карпюк О.Д., Калініна Л.В., Самойлюкевич І.В.) засвідчує, що у більшості підручників, які використовуються у старших класах є достатня кількість вправ, орієнтованих на розвиток умінь самостійного навчання під час виконання домашніх завдань. В той самий час, кількість вправ, спрямованих на формування умінь автономного навчання під час роботи в класі, є незначною або зовсім відсутня. Крім того, пропоновані завдання є орієнтованими найчастіше на «пересічного» учня, є типовими та не враховують індивідуальні психологічні особливості учнівського контингенту.

Данні аналізу підручників представлені в таблиці 1.

Табл.1

«Порівняльний аналіз підручників в контексті формування умінь автономного навчання учнів»

Автор (и) підручника	Загальна кількість вправ спрямованих на розвиток умінь автономного навчання.	Кількість вправ спрямованих на розвиток автономного навчання під час виконання домашніх завдань.	Кількість вправ спрямованих на розвиток автономного навчання в класі.	Кількість вправ спрямованих на диференційоване автономне навчання в класі.
Карп	46	46	0	0

юк О.Д.				
Калін іна Л.В., Само йлюкев ич І.В.	58	38	20	0

Отже, значене підтверджує актуальність наукового пошуку у досліджуваній сфері. На нашу думку, доцільно реалізовувати не лише автономне навчання, а й здійснювати диференційований підхід під час його організації. Такий вид навчання відповідає віковим особливостям старшокласників, дозволяє індивідуалізувати навчальний процес, забезпечити учнів навичками автономної навчальної діяльності, що дозволить їм в майбутньому здійснювати самоосвіту у галузі вивчення іноземної мови.

Перспективи подальших наукових розвідок у досліджуваному контексті вбачаємо у визначенні практичних шляхів реалізації автономного диференційованого навчання учнів як під час уроків іноземної мови так і в позаурочний час.

Список використаної літератури

1. Берулава М. Н. Гуманизация образования: направления и проблемы // Педагогика 1996 - №4 с 23-27
2. Бондар С. В. Проблема автономного навчання іноземної мови у навчальному процесі вищої школи [Електронний ресурс] / С. В. Бондар Науковий вісник Донбасу. 2012 - №4 – Режим доступу http://nbuv.gov.ua/jujrn/nvd2012_4-23.
3. Коряковцева Н. Ф. Современная методика организации самостоятельной работы изучающих иностранный язык: пособие для учителей / Н. Ф. Коряковцева – М.: АРЕТИ – 2002 – 175с.
4. Соловова Є. Н. Методика обучения иностранным языкам : продвинутый курс : пособие для студентов пед. вузов и учителей / Є. Н. Соловова. – М.: АСТ : Астрель, 2008 – 272с.
5. Яковлева А. Н., Дмитриева С.А. Развитие учебной автономии учащихся в процессе обучения иностранному языку : Вестник Челябинского государственного педагогического университета. Серия “Педагогические науки” №4 2017 с 113-117